

Sygn. akt I Ca 333/14

POSTANOWIENIE

Dnia 3 grudnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Aleksandra Ratkowska (spr.)

Sędziowie: SO Ewa Pietraszewska

SO Krzysztof Nowaczyński

Protokolant: st. sekr. sąd. Danuta Gołębiewska

po rozpoznaniu w dniu 3 grudnia 2014 r. w Elblągu

na rozprawie

sprawy z wniosku J. O. (1), J. O. (2) i D. M.

z udziałem G. Ż., A. O. (1), M. M., J. O. (3), J. O. (4), A. O. (2), M. J. (1) i Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo - Kredytowej im. F. S. w G.

o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku

na skutek apelacji wnioskodawcy J. O. (1)

od postanowienia Sądu Rejonowego w Iławie

z dnia 25 sierpnia 2014 r. sygn. akt I Ns 395/14

postanawia:

1. zmienić zaskarżone postanowienie :

a/ w punkcie I (pierwszym) w odniesieniu do wnioskodawcy J. O. (1) i zatwierdzić uchylenie się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po matce J. O. (1) zmarłej 13 maja 2011r. w I., ostatnio zamieszkałej w I.;

b/ w punkcie II (drugim) w odniesieniu do wnioskodawcy J. O. (1) i zasądzić na jego rzecz od uczestnika Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej im. F. S. w G. kwotę 160 zł (sto sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania ;

2. zasądzić od uczestnika Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej im. F. S. w G. na rzecz wnioskodawcy J. O. (1) kwotę 100 zł (sto złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania za drugą instancję.

Sygn.akt I Ca 333/14

UZASADNIENIE

J. O. (1) wniósł o zatwierdzenie oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po J. O. (1).

Wnioskodawca w uzasadnieniu wskazał, iż spadkodawczyni – jego matka J. O. (1) zmarła 13 maja 2011r., a kwietniu 2014r. wnioskodawca dowiedział się o długach spadkowych matki. 16 maja 2014r. wnioskodawca złożył oświadczenie przed notariuszem o odrzuceniu spadku po J. O. (1).

Uczestniczka Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytową im. F.S. w G. wniosła o oddalenie wniosku i zasądzenie zwrotu kosztów postępowania.

Uczestnicy D. M., A. M., M. M., J. O. (3) M. J. (1) poparli żądanie wniosku.

W toku postępowania uczestnicy J. O. (2) i D. M. złożyli wnioski o zatwierdzenie oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po J. O. (1). D. M. złożyła oświadczenie w dniu 22.08.2014r. o odrzuceniu spadku po J. O. (1). Uczestnik J. O. (2) takiego oświadczenia nie złożył.

Sąd Rejonowy w Iławie postanowieniem z dnia 25 sierpnia 2014r. oddalił wnioski J. O. (1), J. O. (2) i D. M. oraz zasądził od tych osób na rzecz uczestnika Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej im. F.S. w G. kwotę 137 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Orzeczenie zapadło na podstawie następujących ustaleń, wniosków i przepisów prawa:

J. O. (1) zmarła (...). W chwili śmierci pozostawała w związku małżeńskim z uczestnikiem J. O. (2).

Spadkodawczyni miała dzieci tj. wnioskodawcę J. O. (1) oraz uczestników G. Ż., D. M., A. O. (3), który nie dożył otwarcia spadku, a jego dzieci to A. O. (1), M. M. i H. O.. Ten ostatni nie dożył otwarcia spadku i miał dzieci - J. O. (3), J. O. (4) i A. O. (2).

Wnioskodawca J. O. (1) ma jedno dziecko - uczestniczkę M. J. (1).

J. O. (2) w dniu 02.02.2009r. zawarł ze Spółdzielczą Kasą Oszczędnościowo-Kredytową im. F.S. w G. umowę pożyczki konsumenckiej na kwotę 30.900,00zł. Poręczycielami tej umowy byli T. J. i żona pożyczkobiorcy J. O. (1).

Nakazem zapłaty z dnia 20.05.2010r. wydanym w sprawie I Nc (...) przez Sąd Rejonowy w Iławie nakazano pozwanym J. O. (2), J. O. i T. J. zapłatę na rzecz Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytową im. F.S. w G. kwoty 28.406,97zł z odsetkami umownymi.

W dniu 26.03.2013r. wierzyciel Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytową im. F.S. w G. złożył u komornika wniosek przeciwko dłużnikom J. O. (2) i J. O. (1) o egzekucję kwoty 44.993,12zł.

Spadkodawczyni wraz z mężem J. O. (2) zamieszkiwali wspólnie z M. J. (2) i jej rodziną. O śmierci spadkodawczyni wnioskodawca i pozostali uczestnicy dowiedzieli się biorąc udział w pogrzebie

O zadłużeniu ojca J. O. (2) uczestniczka D. M. dowiedziała się z pisma jakie komornik przysłał ojcu. D. M. z tymi dokumentami od komornika zapoznała się albowiem musiała je przeczytać ojcu, który jest niewidomy.

Wnioskodawca nie próbował ustalać sytuacji finansowej zmarłej matki z uwagi na to, że nie wiedział o długach.

Zgodnie z art.1019§1 kpc jeżeli oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku zostało złożone pod wpływem błędu lub groźby, stosuje się przepisy o wadach oświadczenia woli z następującymi zmianami:

- 1) uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia powinno nastąpić przed sądem;
- 2) spadkobierca powinien jednocześnie oświadczyć, czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca.

Spadkobierca, który pod wpływem błędu lub groźby nie złożył żadnego oświadczenia w terminie, może w powyższy sposób uchylć się od skutków prawnych niezachowania terminu. Uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku wymaga zatwierdzenia przez sąd. Artykuł 1019 k.c. reguluje uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia złożonego pod wpływem błędu lub groźby lub niezłożenia - z tych samych powodów - oświadczenia w terminie. Przy ocenie istnienia błędu lub groźby przy złożeniu oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku należy stosować ogólne przepisy kodeksu cywilnego, tj. art. 84, 87, 87 i 88.

Spadkobierca składa oświadczenie woli o przyjęciu lub odrzuceniu spadku lub nie składa takowego oświadczenia pod wpływem błędu, jeżeli w chwili składania tego oświadczenia był w błędzie co do treści czynności prawnej (art. 84 § 1 zd. 1 k.c.), a błąd był obiektywnie i subiektywnie istotny (art. 84 § 2 k.c.).

Błąd co do treści czynności prawnej może być błędem co do tytułu powołania do dziedziczenia, osoby spadkodawcy, przedmiotu spadku i w tym zakresie mieści się też błąd co do tego, iż spadkobiercy nie wiedzieli o istniejącym zadłużeniu.

Ocena istotności błędu wymaga ustalenia, czy spadkobierca mający wyobrażenie o rzeczywistym stanie rzeczy, tj. niedziałający pod wpływem błędu, złożyłby oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku o określonej treści.

Jak wskazał SN w postanowieniu z dnia 30.06.2005r. wydanym w sprawie IV CK 799/04 podstawę uchylenia się przez spadkobiercę od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może stanowić błąd prawnie doniosły (art. 1019 § 2 w zw. z art. 84 § 1 zdanie pierwsze i § 2 k.c.). Błędem takim nie jest nieznanostwo przedmiotu spadku pozostająca w związku przyczynowym z niedołożeniem przez spadkobiercę należytej staranności w ustalaniu rzeczywistego stanu majątku spadkowego.

W uzasadnieniu swego orzeczenia SN wskazuje, iż o błędzie co do przedmiotu spadku można mówić wtedy, gdy brak wiedzy o rzeczywistym stanie majątku spadkowego nie jest wynikiem braku staranności po stronie spadkobiercy, czy też inaczej, gdy "błąd jest usprawiedliwiony okolicznościami sprawy".

Odnosnie wnioskodawcy i uczestników J. O. (2) i D. M. stwierdzić należało, iż ich wnioski o zatwierdzenie oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po J. O. (1) są niezasadne.

J. O. (2) w ogóle nie złożył oświadczenia o odrzuceniu spadku, a dopiero po złożeniu takowego oświadczenia Sąd może ocenić czy przekroczenie terminu było spowodowane błędem. J. O. (2) był ponadto stroną umowy pożyczki. Uprawnienie do złożenia oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych wygasa w terminie 1 roku od jego wykrycia (88§2 kc). Skoro zarówno uczestnik J. O. (2) jak i uczestniczka D. M. wiedzieli o zadłużeniu to tym samym nie byli w błędzie co do stanu biernego spadku i tak : uczestnik J. O. (2) w chwili śmierci spadkodawczyni miał już wiedzę o tym zadłużeniu zaś D. M. wiedzę tą miała co najmniej od 02.04.2013r. kiedy to odebrała w imieniu ojca zawiadomienie o wszczęciu egzekucji i zapoznała się z tym dokumentem , co potwierdziła i co wynika z akt egzekucyjnych. Uczestnicy wnioski złożyli dopiero w dniu 06.08.2014r. , czyli po upływie roku.

Również odnośnie wnioskodawcy w ocenie Sądu nie może być mowy o błędzie. Podstawę uchylenia się przez spadkobiercę od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może stanowić błąd prawnie doniosły (art. 1019 § 2 w zw. z art. 84 § 1 zdanie pierwsze i § 2 k.c.). Błędem takim nie jest nieznanostwo przedmiotu spadku pozostająca w związku przyczynowym z niedołożeniem przez spadkobiercę należytej staranności w ustalaniu rzeczywistego stanu majątku spadkowego.

Poprzestanie na pozbawionym podstaw przypuszczeniu dotyczącym stanu majątku spadkowego jest wyrazem braku należytej staranności, który uniemożliwia uchylenie się od skutków prawnych złożenia albo niezłożenia oświadczenia woli w oparciu o przepisy o wadach oświadczenia woli, jeśli pomiędzy niedołożeniem wymaganej w okolicznościach sprawy dbałości a brakiem rozeznania co do przedmiotu spadku zachodzi zależność przyczynowo-skutkowa. Wobec tego za błąd istotny spadkobiercy uznać należy brak wiedzy o stanie spadku, mimo podjęcia właściwych i możliwych

działań, zmierzających do ustalenia rzeczywistego stanu spadku. Stwierdzenie, że spadkobierca nie dołożył należytej staranności powinno być poprzedzone oceną okoliczności konkretnej sprawy i ustaleniem, jakich aktów staranności można było od niego wymagać. Odnosi się to do sprecyzowanych czynności, które faktycznie i prawnie spadkobierca mógłby podjąć, zmierzając do uzyskania koniecznej wiedzy o spadku. W razie niepodjęcia przez spadkobiercę żadnych czynności, wskazane jest określenie, jakich działań, w okolicznościach danej sprawy, prowadzących do pozyskania tej wiedzy można było od niego wymagać, ponieważ doprowadziłyby do uniknięcia błędu. /postanowienie SN z 29.11.2012r. II CSK 172/12/

Wnioskodawca mógł uzyskać informacje o zadłużeniu rodziców choćby od siostry uczestniczki D. M.. Dochowując minimum staranności wnioskodawca mógł dowiedzieć się bądź to od ojca bądź to od siostry jaki był i jest nadal rzeczywiście stan majątku rodziców – w tym spadkodawczyni. kierunku. Wnioskodawca zaś wyraźnie wskazywał, iż jedynie jego własne przekonanie było powodem, iż przypuszczał że matka nie miała długów.

Mając powyższe na uwadze wnioski wnioskodawcy i uczestników oddalono.

O kosztach postępowania orzeczono zgodnie z art.520§3 kpc .

J. O. (1) wniósł apelację od tego postanowienia w zakresie oddalenia jego wniosku i zasądzenia od niego na rzecz uczestniczki (...) kosztów postępowania.

Skarżący zarzucił orzeczeniu:

1/ naruszenie przepisów prawa materialnego - art.1019 kpc w zw. z art.84 kc i art.6 kc poprzez błędną wykładnię i przyjęcie, że wnioskodawca nie spełnia przesłanek do skutecznego uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu i jego zatwierdzenia przez Sąd, w jego przypadku nie zachodzi błąd istotny, a jedynie brak należytej staranności, wnioskodawca nie udowodnił, że dochował należytej staranności w ustalaniu składu spadku, wnioskodawca miał możliwość uzyskania wiedzy o składzie spadku od ojca lub D. M.;

2/ naruszenie przepisów postępowania – zwłaszcza art.233 kpc poprzez przekroczenie zasad swobodnej oceny dowodów, nierozważenie całokształtu materiału dowodowego zebranego w sprawie, art.328§2 kpc poprzez niewskazanie w uzasadnieniu postanowienia dlaczego Sąd odmówił wiarygodności niektórym twierdzeniom i dowodom znajdującym się w aktach sprawy;

3/ sprzeczność ustaleń z treścią zebranego materiału dowodowego względnie niewyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych mających wpływ na treść rozstrzygnięcia (m.in. pominięcie okoliczności, że wnioskodawca dowiadywał się u siostry D. M. o stan spadku, był skonfliktowany z ojcem J. O. (2) i nie widział się z min oraz z matką od wielu lat, spadkodawczyni posiadała na dzień śmierci oszczędności oraz wierzycelności, sytuacji finansowej i rodzinnej J. i J. O. (1), możliwego wpływu ich stanu zdrowia na świadomość istnienia zadłużenia.

W uzasadnieniu apelacji skarżący akcentował, iż jego siostra D. M.dowiedziała się o zadłużeniu spadkodawczyni dopiero w dniu 2 kwietnia 2013r. z wezwania w sprawie egzekucyjnej Km (...) i również wówczas dowiedział się o tym skarżący, a zatem nie miał możliwości dowiedzenia się o długach od tej osoby wcześniej. Przeciwnie, skarżący uzyskał od siostry informację o tym, że zmarła matka miała oszczędności i wierzycelności, zatem trudno mówić o braku staranności po jego stronie w ustalaniu składu spadku.

J. O. (1) wniósł o zmianę postanowienia w zaskarżonym zakresie i zatwierdzenia oświadczenia o uchyleniu się przez niego od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku lub uchylenie postanowienia w tym zakresie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, zasądzenie na od uczestników solidarnie jego rzecz kosztów postępowania, a nadto przeprowadzenie dowodu z załączonego do apelacji dokumentu w postaci wezwania z dnia 26.08.2014r. oraz wniosku M. M. z załącznikami – na okoliczność braku wiedzy wnioskodawcy o stanie spadku, niesłuszności zarzutu o niedochowaniu należytej staranności w jego ustalaniu.

Uczestniczka Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa im.F.S. w G. wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie od skarżącego na jej rzecz kosztów postępowania za drugą instancję.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelację J. O. (1) należało uznać za uzasadnioną, ponieważ została oparta na usprawiedliwionych zarzutach.

Regułą dla apelacji jest wydanie w razie uwzględnienia apelacji orzeczenia reformatoryjnego, to jest zmieniającego zaskarżone orzeczenie i orzekającego co do istoty sprawy. Takie rozumienie orzeczenia reformatoryjnego wynika z treści przepisu art. 386 § 1 kpc i jest zgodne z przeważającymi poglądami w doktrynie. Przyjmuje się, iż orzeczenie to zapada przede wszystkim w razie naruszenia w postępowaniu pierwszoinstancyjnym prawa materialnego albo w razie dokonania przez sąd drugiej instancji odmiennych ustaleń faktycznych. Orzekając reformatoryjnie, sąd drugiej instancji powinien dokonać własnych ustaleń faktycznych i własnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, jeżeli zmiana wyroku zaskarżonego apelacją nie jest wyłącznie następstwem naruszenia przez sąd pierwszej instancji prawa materialnego. Sąd drugiej instancji jest zobowiązany wskazać w uzasadnieniu, na jakich dowodach te ustalenia oparł, a także umotywić, jakim dowodom odmówił wiarygodności (zob. postanowienie SN z dnia 10 listopada 1998 r., III CKN 792/98, OSNC 1999, nr 4, poz. 83; wyrok SN z dnia 26 września 2000 r., I PKN 54/00, OSNP 2002, nr 9, poz. 206).

Zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów wyrażoną w przepisie art.233 kpc sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie "wszechstronnego rozważenia zebranego materiału" (a zatem, jak podkreśla się w orzecznictwie, z uwzględnieniem wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu, jak również wszelkich okoliczności towarzyszących przeprowadzaniu poszczególnych dowodów i mających znaczenie dla oceny ich mocy i wiarygodności).

Przyjmuje się, że ramy swobodnej oceny dowodów muszą być zakreślone wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego, regułami logicznego myślenia oraz pewnego poziomu świadomości prawnej, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wając ich moc oraz wiarygodność odnosi je do pozostałego materiału dowodowego. Poprawność rozumowania sądu (sędziego) powinna być możliwa do skontrolowania; por. m.in. wyrok SN z dnia 8 sierpnia 1967 r., I CR 58/67, LEX nr 6204. Wiąże się z tym obowiązek sądu w zakresie prawidłowego uzasadniania orzeczeń (zob. art. 328 § 2). W tym kontekście nie można odmówić słuszności zarzutowi apelacyjnemu odnoszącemu się do ułomności uzasadnienia zaskarżonego postanowienia pomijającego istotne kwestie ujawnione w toku postępowania z zaniechaniem wszechstronnej analizy wyników postępowania dowodowego. Powołując się na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2012r. II CSK 172/12 i wskazane w nim zalecenia Sąd Rejonowy w istocie też nie ocenił powinnościi wnioskodawcy J. O. (1) dochowania aktów staranności w zakresie uzyskania wiedzy o przedmiocie spadku z uwzględnieniem wszystkich okoliczności tej konkretnej sprawy oraz osoby spadkobiercy. W art. 1019 § 2 k.c. przewidziano możliwość uchylenia się spadkobiercy od skutków prawnych niezachowania terminu, jeżeli spadkobierca - działając pod wpływem błędu - nie złożył żadnego oświadczenia w terminie (art. 1015 § 1 k.c.) i nabył tym samym spadek wprost (art. 1015 § 2 k.c.). Nie ma wątpliwości, że elementy konstrukcyjne błędu w rozumieniu art. 1019 § 1 k.c. określa ogólny przepis art. 84 k.c., a sposób uchylenia się od błędu - art. 88 k.c. Oświadczenie o uchyleniu się powinno nastąpić przed sądem, a spadkobierca powinien połączyć to oświadczenie z oświadczeniem, czy i jak spadek przyjmuje, czy go odrzuca (art. 1012 k.c.).

W literaturze i orzecznictwie Sądu Najwyższego stan niewiedzy spadkobiercy o długach obciążających dany spadek określa się w różny sposób. Mówi się o błędzie co do "przedmiotu spadku", "stanu spadku", "stanu majątku spadkowego", "istotnych właściwości spadku" i in. W każdym razie mylne wyobrażenie spadkobiercy o stanie spadku może odnosić się do samego faktu istnienia długów spadkowych oraz ich wysokości.

Błąd istotny spadkobiercy co do stanu spadku można ogólnie ująć jako taki błąd, który uzasadniałby przypuszczenie, że gdyby składający nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia

oznaczonej treści. Oświadczenie o przyjęciu spadku po określonym spadkobiercy łączy się z reguły z przekonaniem, że dojdzie do powiększenia majątku spadkobiercy w wyniku dziedziczenia lub przynajmniej do nie pogorszenia jego sytuacji majątkowej. Pojawia się jednak kwestia, kiedy błąd spadkobiercy co do stanu spadku można in concreto zakwalifikować jako błąd istotny w rozumieniu art. 84 § 2 k.c. Chodzi o to, czy jest nim jedynie samo mylne wyobrażenie o rzeczywistym stanie spadku bez względu na zachowanie tego spadkobiercy przed złożeniem oświadczenia woli, czy takie mylne wyobrażenie ma stanowić konsekwencję braku odpowiedniej aktywności spadkobiercy w celu dowiedzenia się o rzeczywistym stanie spadku.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego (...) przyjmuje się, że błędem istotnym nie jest niezajomość przedmiotu spadku powstająca w związku przyczynowym z niedołożeniem przez spadkobiercę należytej staranności w ustaleniu rzeczywistego stanu majątku spadkowego (np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2005 r., IV CK 799/04, OSNC 2006, nr 5, poz. 94). (...) Podobne stanowisko przyjęto w postanowieniach Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2011 r., I CSK 85/11 (niepubl.) (...) i z dnia 18 marca 2010 r., I CSK 337/09 (niepubl.) (...). Zaniechanie spadkobiercy w tym względzie może prowadzić do wniosku, że nie wykorzystał możliwości uzyskania stosownych informacji pozwalających na złożenie przez spadkobiercę właściwego w znanych mu okolicznościach oświadczenia woli. Chodzi przy tym o informacje możliwe do uzyskania oraz wskazanie odpowiednich, miarodajnych środków ich pozyskania. W rezultacie należy przyjąć, że błędem istotnym spadkobiercy (art. 1019 § 2 w związku z art. 84 § 2 k.c.) jest niewiedza o stanie spadku (długach spadkowych), mimo powziętych przez tego spadkobiercę odpowiednich i możliwych działań zmierzających do ustalenia rzeczywistego stanu spadku.

Za oczywiste uznać przy tym należy, iż chodzi o realną możliwość uzyskania informacji o zadłużeniu spadkodawcy i za pomocą jakich dostępnych dla nich działań. Brak takich aktów powinien być odpowiednio skorelowany z ustaleniami faktycznymi spadkobiercy powołanego do spadku ex lege. Na takie elementy wskazywano trafnie w postanowieniach Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2010 r., V CSK 337/09 ("Palestra" 2010, nr 5-6, s. 240), z dnia 1 grudnia 2011 r., I CSK 85/11 (niepubl.) i z dnia 30 czerwca 2005 r., IV CK 799/04. O możliwości uzyskania informacji o długach obciążających spadek decydować może także charakter długu i w tym przedmiocie nie bez racji akcentował skarżący faktyczny brak możliwości ustalenia zadłużenia z tytułu pożyczki bankowej. Ponadto podkreślić należy, iż błąd w rozumieniu art. 1019 § 1 k.c. i art. 84 k.c. jest subiektywną kategorią prawną w tym znaczeniu, że powinien być indywidualizowany w odniesieniu do określonych osób. Indywidualizacja taka dotyczy wiedzy tych osób o stanie spadku i przyczyn jej nieuzyskania.

Z tego powodu należało przydać właściwą wagę indywidualnej sytuacji J. O. (1), wpływającą na niezłożenie w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku tak z uwagi na okoliczności związane bezpośrednio z jego osobą, jak i dotyczące stosunków rodzinnych panujących w jego rodzinie. W zakresie tej pierwszej grupy okoliczności podkreślić należy, iż spadkobierca ten dotychczas po nikim nie dziedziczył i nie był obeznany z odnośną tematyką, a jego wiek i słabe wykształcenie stan ten pogłębiały. Zarówno z zeznań składanych przez uczestników – członków rodziny zmarłej spadkodawczyni złożonych w tej sprawie jak i w sprawie I Ns (...) Sądu Rejonowego w Łławie wyłania się obraz słabych więzi i kontaktów w rodzinie, niechęci J. O. (2) do rozmawiania o sprawach finansowych. W tym kontekście rozważyć należało, iż z pośrednich relacji rodzinnych, jakie docierały do wnioskodawcy wynikało, iż sytuacja finansowa jego rodziców jest ustabilizowana – z jednej strony mają oni zapewnione środki na życie, a z drugiej – nic nie wskazywało na jakies ponad przeciętne wydatki czy przedsięwzięcia finansowe. Oceniając sytuację logicznie i zgodnie z życiowym rozsądkiem nie można było oczekiwać powzięcia w tych okolicznościach przypuszczenia o zaciągnięciu przez J. O. (1) znaczącej pożyczki, pamiętając też o wieku tej osoby i wymiarze jej ewentualnej zdolności kredytowej. Na tym tle należało ocenić możliwość dowiedzenia się przez skarżącego o długach matki, w szczególności w drodze uzyskania informacji od lepiej zorientowanych członków rodziny, w szczególności od siostry wnioskodawcy D. M.. Sąd Rejonowy poczynił w istocie dowolne ustalenie co do wskazanej możliwości, nie dokonując oceny całości materiału dowodowego. Ustalenie to pozostaje wprost w sprzeczności z zeznaniami D. M., która wskazała, iż o zadłużeniu matki dowiedziała się w toku postępowania egzekucyjnego odczytując ojcu pismo od Komornika. To z kolei twierdzenie uczestniczki koreluje z tymi informacjami podawanymi tak przez nią jak i wnioskodawcę, iż spadkodawczyni utrzymywała, że posiada oszczędności, jak również, że inne osoby są jej winny pieniądze. Moc dowodowa zeznań D. M. wynika przy

tym zarówno z faktu, iż jest ona raczej osobą zainteresowaną w ustaleniu, iż więcej osób poza nią odpowiada za długi spadkowe, jak również z treści akt egzekucyjnych Km (...). Postępowanie egzekucyjne zostało wszczęte po upływie prawie dwóch lat od śmierci J. O. (1) i dopiero 2 kwietnia 2013r. D. M. odczytała ojcu zawiadomienie o wszczęciu egzekucji, gdyż J. O. (2) od kilku lat niedowidzący w tym czasie nie był już w stanie czytać. Nie można było w tej sytuacji zaaprobować tezy Sądu pierwszej instancji, iż dochowując aktów staranności skarżący mógł o długach spadkowych dowiedzieć się od przywołanej siostry. Przeciwnie, informacje, jakie mu ona przekazała dotyczyły posiadania przez spadkodawczynię oszczędności i wierzytelności, a ogólny ogląd sytuacji życiowej i finansowej rodziców nie wskazywał na istnienie długów spadkowych, wobec czego skarżący nie miał przesłanek do prowadzenia dalej idącego „dochodzenia”. Poprzestanie na uzyskanych od siostry informacjach jawiło się w tej sytuacji jako naturalne i nienoszące oznak niedbalstwa w zakresie dbałości o własne sprawy. Brak oznak zmiany poziomu życia będących w podeszłym wieku rodziców i niewystąpienie większych wydatków czy inwestycji przy jednoczesnym wskazaniu przez córkę spadkodawczyni, iż matka miała oszczędności i wierzytelności w sposób uzasadniony mogło u skarżącego wywołać przeświadczenie co do tego, iż w skład spadku wchodzi jedynie aktywa, a niezłożenie w tej sytuacji oświadczenia o odrzuceniu spadku było racjonalne a jednocześnie obciążone istotnym błędem.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy stwierdził, iż zostały spełnione przesłanki określone w art.1019§1 i 2 kc i orzekł jak w postanowieniu na podstawie art.386§1 kpc w zw. z art.13§2 kpc oraz art.520§2 kpc.